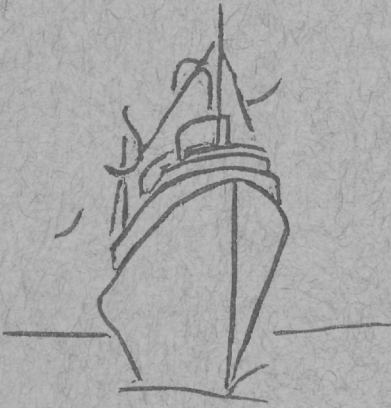

LEIDA KARUNGA

N O V E L L

Vanaema välismaal

LEIDA KARUNGA

N O V E L L

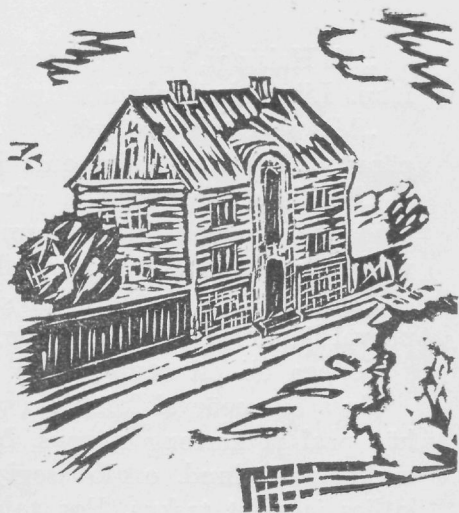
Vanaema välismaal

Seda raamatut on trükitud 25 eksemplari

Paigutused A. Leichner'ilt

R. K. trükk 1940

Vanaema välismaal

Suvi oma rohelise värskusega tahab vanaisa ja onu vägisi maisele matkale meelitada. Aga kuidas leida vanaemale meelelahutust? Et ka tema võiks kuhugi sõita, küsitakse kohe järele. Ja otse suurejooneliselt:

„Memm, võiksid sinagi minna avarat maailma vaatama.“

„Oh, mis te nüüd . . .“ tõrjub memm loobuvalt, „mul vanainimesel omajagu maailma juba nähtud. Aga kuhu pole saanud, eks seda vaata jälle nooremad.“

„Paistab, sul olnuks ka soove,“ pärib poeg ettevaatlikult.

„Eks muidugi ka . . .“

Selle peale hakkab tugitool nurgas nagisema ja vanaisa naeru kõkutama:

„He-he-he, siis sa pole teadnudki. Memm ju kõõritab muudkui üle lahe. Vaat' Helsingisse, sinna tahetakse pikisilmi. Ega muidu, aga Kadarpiku ema käinud ekskursiooniga seal ja nüüd meie memmele sellest maailmaimet kõrva puhunud, et kus kõik puha tore ja . . . he-he-he —“

„Mis sa nüüd peaks . . .“ tõrjub vanaema poolpahaselt, aga südames on siiski tänulik, et naelapea peale sai tabatud.

„Ah Helsingi,“ märgib poeg asjalikult, „see on ju kättesaadav lõbu. Liiasi, kui tahtmine nii suur.“

„Mis seal tahtmist või . . .“ häbeneb vanaema taadi jutu pärast. „Aga Kadarpiku ema kiitis, et . . .“

„Nojah, et surnuaed ja pilvelõhkujad ja Kaljukirik ja . . . neid jutte oleme juba ammu kuulnud, mida sinu silmad veel näha tahavad,“ segas end vanaisa vahele.

„Hea küll, mine ja vaata siis ära,“ otsustab poeg. „Jaani-päeval läheb mingi ekskursioon. Lasen su homme kirja panna.“

Sellega oli asi otsustatud.

Ilusal suvepäeval kõnnibki vanaema sadamasse — suurrätik käe peal ja kartong näppus. Mis tühja sellest saatmisest, oli ta kodus ütelnud, oskab isegi leida õige tee. Laev ju kai küljes ja pilet taskus. Ega ta laps ole, et ei oska enda eest õiendada.

Näe, eemalt paistabki valge laev! Ja rahvast kui murdu ümber. Ei siin pole keerulist midagi, eks see sõida . . . korsten ju suitseb! Kuid siis ta jääb hämmastunult seisma: selle tagant paistab veel teine valge laev, kah rahvas sagib juure ja korsten suitseb samuti. Vaat'

nüüd on alles keeruline, sest kumb see õige peaks olema? Vanaema paneb kartongi maha ja jääb nõutult seisma. Seisab ja maigutab. Peaks õige küsima kelleltki, arvab viimaks.

Siis aga tiliseb mingi kell. Rahvahulgas tungeldakse laeva poole. Vanaema haarab kartongi ja rabeleb erutatult siia ja sinna, kuni lõpuks otsustavalt trügib ühe laeva trepi poole. Seal puudutab teda keegi õlast:

„Kuulge, vanaproua, ärge minge . . . see on vale laev!“

„Vaata head inimest!“ ehmub vanaema hirmsasti ja tahab ütelda paar tänusõna, kuid helde juhataja on juba rahva hulka kadunud.

„Puh!“ ohkab ta viimaks rahutult, kui istub juhatatud laeva pardal.

Reis algab lõbusalt. Noorus naerab ja laulab ja vanaema silmitseb neid ajaviiteks. Igal pool suured rühmad inimesi koos ja üks ei pea teist võõraks. Ai-ai neid tüdrukuid seal, kuidas nad seda noormest kiusavad! On see nüüd kellegi komme? Ja ega nad siis tuttavad tohiks olla — ekskursiooni asi — teadagi võõrad. Päris häbi . . . Ei meie ajal nii tohtinud . . .

Vanaema vahetab pead vangutades koha teisele laeva küljele. All kolksatavad laeva masinad ja kõrgel masti ümber keerlevad kajakad, välgutades oma valgeid tiibu.

Igav nagu hakkaks. Ta õiendab kaela vaatamiseks, kas ei hakka juba rand paistma. Kuid ümberringi lage meri, ja päike on üsna õhtusse vajunud.

Nihutab siis end rahutult ja peatab möödamineja:

„Peaks ehk juba pärale jõudma?“

„Teil siis nii suur rutt!“ imestab küsitav. Alles kuus tundi sõidetud.“

„Aga . . .“ kogeleb vanaema, „räägiti neljast, viiest tunnist . . .“

„Ei seda maad ole keegi nii lühikese ajaga ära sõitnud. Minge nüüd kuskile sooja. Varsti hakkab väljas jahe.“

„Toho hullu, või nii pikk maa,“ kirub vanaema endamisi. ja astub alla salongi. „Ise sõidad, siis näed alles, et polegi nii üle mere hüpata.“

Nõutakse pileteid. Vanaema kohmitseb välja punaka sedeli ja sõidukaardi. Kontroll keerab ja uurib sõidukaarti, ega tee piletist suuremat asja. Vanaema leiab küll, et teiste omad on natuke lillakamad, aga tühja . . . see vist värvitruki viga.

Juba süüdatakse tuled. Siis nii hilja! Mõned kõnnivad hommikumantleis läbi toa. Vanaema imestus: kas tuleb siis laeval magada? Vaat' seda ei teadnud kodus kelleltki küsida.

Peatab ühe ametimehe selguse saamiseks:

„Varahommikul oleme kohal,“ vastab see, „mis on teie kajuti number?“

„M-is, ei tea . . . polegi numbrit,“ satub vanaema segadusse nii keerulise küsimuse pärast.

„Niisiis tekireisija,“ otsustas laevamees, „ööbige siin.“

„Ei seda kõike teadnud ettegi aimata,“ vangutab vanaema pead. Et ta ka nii rumalalt huupi välja sõitis . . . ja nüüd ole tekireisija. Tea, mis see on?

Kui päikeseketas on hakanud jällegi tõusma, paugutatakse juba kajutiustega ja elu vallutab öövaikuse. Vanaema kohendab end ja avab kartongi einetamiseks. Tuleb ju end hoolega ennem kehaliselt kinnitada, sest kes seda ekskursiooni värki teab? Rebitakse ehk sinna-tänna ja polegi aegagi hinge tõmata.

Kui ta viimaks trepist üles läheb, on juba kõik reisijad pardal. Ja seda sekeldamist seal üksteisega. Tea, mis paberilipakaid nad taskutesse pistavad, endal õnnelikud näod ees. Näib, et seal üks ametimees jagab neid piletite vastu. Niisugust asja polnud enne minekut kuulda . . . tea, mis seremoonia see võib olla.

Aga vaata jah, maa paisab ju! Niipalju pisikesi saari,

et hoia aina otsa sõitmast. Ja ikka saared ja saared! Millal see päris maa siis tuleb?

Viimaks ta tuleb siiski. Laev sõidab sahinal sadamasse. Vanaema õiendab kaela, et näha midagi toredat. Seab prillidki ninale ja pilutab silmi. Kahmab aga siis uuesti eest ära, sest õigus, jah — need on ju ainult seitungi jaoks!

Ei, tõesti, päris harilik sadam täis kaubalaevu ja purjepaate. Kaiservad on mustaks võidunud ja paar autot vuravad mööda munakive. Just nagu meil, ohkab vanaema.

Läbitakse tollihoone. Seal tuhnitakse läbi vanaema suur-
rätik ja soritakse võileibade vahele.

„Ena jandamist!“ toriseb ta õigustatud pahameeles.

Viimaks ometi lõplikult sihil. Nüüd seatakse end ühes koolimajas sisse. Kolatakse mööda treppe, kangutatakse suletud uksi ja avatakse robinal aknaid. Kuskilt on ilmunud ka soomlasi. Vadistatakse mõlemaid keeli ja tehakse tähtsaid nägusid. See kõik on vanaemale igav. Ega's selleks pole siia tulnud. Nüüd peab minema ka linna vaatama. Mis nad seal viidavad seda ajanatukest?

Vanaema ootab. Kõigil on midagi teha ja keegi ei näi tahtvat tulla. Aga kui läheks õige üksi. . . Ega Helsingi pole ometi mõni Tsikaago.

Ja julge mõte saabki teoks. Vanaema on tänaval. Suunab kohe silmad kõrgustesse, nagu turist kunagi. Ei, siin pole veel midagi näha — peale harilikkude majade. Tea, kus need pilvelõhkujad on? Ja vanaema kõnnib ja otsib. Katsub südalinna jälgi ajada kõige oma oskusega. Siis peatab ta raske samm lootusetult ühe tänava nurgal — sealt kulgeb maantee avarasse loodusesse.

„Tohoh pime!“ kirub vanaema ja tahab ümber pöörduda, kui silmab vastas kalmistu müüri.

„Ah-ah. Vaat' kus õnne!“ rõõmustub ta lootusrikkalt.
„Või siin ongi see kuulus surnuaed.“

Ta astub rõõmsas ärevuses väravast sisse ja näeb kõrgeid vanu kalmukünkaid sammaldunud raudristidega. Metsikud põõsad on kasvanud üksteisest läbi ja ummistanud kohati jalgte.

Vanaema on imestusest ja pahameelest otse tumm. Istub väsinult pingile ja järjekordne pettumus vallutab ta täielikult.

„No küll on ikka inimesed! Millega nad kiitlevad! Mul oleks lihtsalt häbi surnuid nii hooletusse jätta. Aga nemad kutsuvad veel vaatama.“

Selliselt ta istub seal, käed süles, kuni kaugel tornikell teda minekule virgutab. Küllap see on Kaljukiriku kell. Selle kiriku peab üles otsima. Vaja küsida kelleltki. Sealt ruttab keegi vastu ja, näe imet! See on ju oma laeva inimene.

„Olge head, juhatage mulle seda kirikut. . . seda Kaljukirikut ikka.“

„Mis? Missugust Kaljukirikut?“ on mees arusaamatuses. „Sellist nime ma ei tunne. . . aga üks Toomkirik on siin küll . . .“

„Ah Toomkirik. . .?“ jääb vanaema mõttesse.

„Toomkirik jah. . . aga teil on õigus, muidugi,“ leiab mees õnneliku lahenduse, „nad on ju siin Soomes kõik kaljukirikud . . .“

„Kõik!“ hüüab vanaema.

„Nojah, nad on ju kaljust tehtud. . . tähendab: graniidist. Sellepärast selline nimetus.“

Vanaema ei otsi enam Kaljukirikut. Niisiis polegi

seda tegelikult olemas. Oli vaid ilus ülespuhutud nimi. Oi neid inimesi, kuidas nad oskavad pettekujutusi luua.

Nagu polegi enam siit midagi tahta, hakka aga ärasõitu ootama. Kahju küll. . . hulk raha ka raisatud.

„Aga, oot. . .“ seisatub vanaema, Kadarpiku ema rääkis ju suurest kaubamajast, kuhu mine justkui näitusele. Keegi ei sunni sind ostma ega vaata su rahakoti suurust. Muudkui kõnni ja imetle.

Vanaema suunab sammud südalinna poole ja peatab esimese vastutulija. Selleks on keegi maamees. Vanaema pingutab mälu. . . kuidas selle poe nimi nüüd oligi?

„Stokk. . . Stokker. . .“ kogeleb ta järelmõttlikult.

„Stokk. . . Stokker. . .“ kordab maamees abivalmilt ja tõstab pilgu mõtete koondamiseks üles.

„Ja-jah, Stokker. . . noogutab vanaema ja ootab innukalt lunastavat sõnalõppu.

Siis selgubki mehe nägu.

„Ju, ju. . . Stokkerholm: hüüab ta ja teeb kohe vanaemale kõigi võimalikkude abinõudega kaupluse asukoha selgeks.

Tee viib ootuste vastaselt linna serva. Eks sealgi ju või olla suuremaid poode. Ta silmad otsivad tohutut maja kuldkirjaliste tähtedega. Kuid seal seisabki Stokkerholmi silt ta silme ees laial lamedal majal. . . hobuste lasipuu ukse ees. Asi paisatab kahtlane, kuid vanaema astub siiski sisse. Madalast ruumist hoovab tõkati ja hobuse riistade leitsakut talle vastu. Paar maameest popsutavad samas piipu, ning kaks teenistusvalmit poeselli kargavad küsima vanaema soove. Vanaemal pole aegagi ümber vaadata ega imetleda seda kuulsat kaubamaja. Silmad vaid hetkeks riiuvad laes rippuvaid ämbreid ja riulitel pargitud loomanahku. Siis satub ta pilk õnnelikult enda ees letil olevaile hobuseraudadele ja ta küsib endale — neli rauda.

Tänaval koos oma raske kandamiga on ta ennemini vihane kui pettunud. Ta pahvatab tigidalt:

„Narriks tahtsid nad, kurjad, mind teha. Räägivad aga: Helsingi ja Helsingi — mine ja vaata. Kõik on puha tore! Ja mina rumal usun. Oma poegki ei hoiatanud — ise reisinud inimene! Mis Kadarpiku eidest rääkida: kihistas muudkui pihku, kui kuulis, et tahan sõita. Mõtles: las' saab ka vingepussi nagu ise sai. Oota sa vaid...“

Päike on juba hoopis õhtus, kui vanaema koju jõuab. Seal on kõikjal surmavaikus. Magavad? Aga voodid tühjad. Laev ära sõitnud! Kuum judin läbib pettunud südame. Kuid ei... seal on paar kohyrit. Kus nad ometi hulguvad? Millalgi varahommikul ju sõidetakse merele ja nüüd ei tulda puhkele... öö ajal. Ei tihka isegi magama minna, sest ei tea ju päris täpselt, kas ongi enam aega unele suikuda.

Morn ja sünge istub ta akna all. Ootab teisi.

Hahkjäs aovalguses vuravadgi omnibused ette. Käratsev hulk sekeldab veel valgete paberilipakatega ja tormab siis üles. Naerdakse palju... on vist väga lõbus olnud. Kuid vanaema ei huvitu enam millestki. Ta on tüdinud kõigist ja igatseb vaid koju.

See aeg saabubki pea. Vanaema tukub laeva ahtris ja töötab enam kunagi enam kunagi huupi reisima minna. Vaeva ja kuluta ennast päris asjata. Näe, selle raha eest oleks saanud kolm tokki villast sallilõnga.

Õhtu on juba käes, kui laev sõidab kodusadamasse.

Vanaema silmad otsivad tervitajate hulgast taati ja poega. Kuid neid pole, ja ta longib kurnatult koju.

Tuppa astudes võetakse teda aga vastu nagu surnust tõusnut.

„Tohoh pime!“ imestub vanaisa käsi kokku lüües. „Kus sa siis olid?“

„Eks laev saabunud ju praegu,“ imestab vanaema omakorda nende jahmatust.

„Mine oma jutuga,“ tõrjub poeg. „Helsingi laev tuli juba täna hommikul. Käisime sadamas, aga sind polnud. . .“

Vanaema ei oska midagi kosta. Asi näib liialt keeruline.

„Siis kõlistasin laevakontorisse,“ jätkab poeg. „Üteldi, et oled sisse registreeritud, aga laeval pole sind kohatud. . .“

„Aga ma ometi olin ju laeval,“ protesteerib vanaema. „Tea mis laev see hommikul tuli.“

„Vaata mina tahaksin aga teada, mis laev see nüüd õhtul tuli. Arvan, et memm sõitis kuskil jänest. Ime, et ta ikka tagasi sai, ega ole kuskile Maroko haaremissse maha müüdud.“

Poeg ajab mantli selga ja läheb selgust otsima. Hetke pärast on ta tagasi ja naerab täiest kõrist.

„Ai, sa tuhat tuline küll! Sa pole Helsingit nuusutanudki! Vaat' kus käisid — Turgulinna!“

„Turgu. . . linnas!“ kordab vanaema. Ta pole oma elu seeski sellist nime kuulnud.

„Jah, Turgulinna! Ja „Majaperemeeste Liiduga“. Sealt sõideti veel autodega eisemaale sealse liidu suvikodusse. Olevat olnud kallihinnaline reis. . . Sest kus kaugel ju Turgu!“

„Noh, majaperemeeste lõbu,“ noogutab taat. „Teiste omasuguste juures külaskäimise asi.“

Vanaema on vahepeal hoopis tugitooli põhja vajunud. Ta mõtleb nüüd kõigele järele, mis on möödas ja nüüd selguvad talle mitmedki asjad. Omakorda vallutab teda sügav kahetsus, kui meenub, et mõte on Kadarpiku ema peale nii

ränka pattu teinud. Helsingis võib ikka tõesti nii olla nagu ta rääkis.

Siis ta tõuseb. Harutab lahti raske paki ja jaotab külakosti — pistab hämmastanud pojale ja taadile kummalegi hobuseraua pihku. Ega ta seletagi, miks see külakost nii veider on. Mõelgu ise nii nagu tahavad. Võtab siis veel ühe raua, heidab suurrätiku ümber ja läheb Kadarpiku tuppa. Seal ta tahab ütelda paar lahket sõna, teha siis tähtsa näo ja teatada, et ta käis kaugel Turgulinna koos väarikate majaperemeestega, sest eks Helsingisse võib ju igaüks igal ajal sõita.

3. -/8602784

T
2

